

СЪСТАВЯНЕ НА ТЕСТОВЕ ЗА ПРОВЕРКА ПРИ УСВОЯВАНЕТО НА ФРАЗЕОЛОГИЧНИ ЕДИНИЦИ В ЧУЖДООЗИКОВОТО ОБУЧЕНИЕ

Ваня Иванова, Соня Мекенян
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Some phraseological units, which are the object of foreign language teaching, are described in this article. There are examined some task types that can be used in lexical texts as well as some rules for their construction. Furthermore, the article includes some illustrative examples of test item construction for checking the acquisition of idioms with the components „foot/pied“ and „leg/jambes“ in English and French by students at the University of Plovdiv.

Key words: phraseological unit, test, structured response items, open response items

1. Увод

Английският и френският език се характеризират с честа и богата употреба на фразеологични единици и по тази причина тяхното изучаване е широко застъпено в чуждоезиковото обучение. Обект на настоящата статия са някои фразеологични единици (ФЕ), и поспециално – често използвани идиоми, пословици и поговорки.

Един от най-ефективните методи за проверка на знанията на студентите по чужд език е провеждането на тест. Тестът служи като основа за целенасочена комуникативна дейност в час и ползата от него е много по-голяма, отколкото проверката на механичното използване на граматични структури. Добрият комуникативен тест по чуждия език трябва да има положително въздействие върху процеса на обучението и да доведе до подобряване на уменията за учене (Хийтън 1990: 5–6), (Олдърсън, Клапам, Уол 1995: 1).

Тестовете, използвани от преподавателите в процеса на обучението, имат за цел да помогнат за повишаване на ефективността на собствената им работа, като коригират преподаването си, за да позво-

лят на индивидуални студенти или на цели групи да извлекат по-голяма полза от часовете по чужд език.

Целта на настоящата работа е да се подберат най-подходящите типове задачи за използване в лексикални тестове и да се илюстрира практическото им приложение при съставяне на тестови задачи за проверка на усвояването на ФЕ.

2. Обект на изследване

Както вече сме отбелязвали в предишни разработки с подобна тематика (Иванова, Мекенян 2010: 438; Мекенян, Иванова 2006: 494; Мекенян, Иванова, Савова 2004: 117; Мекенян, Иванова, Савова 2002: 263; Шкодрова, Мекенян, Иванова 2001: 561), идиомът е вид устойчиво словосъчетание, чието цялостно значение не е изградено от значенията на съставлящите го думи. Идиомите са свойствени за всеки език и не могат да се превеждат буквално на други езици. Характерна за тях е специфичната им устойчивост на определено езиково ниво. Не се допуска замяна на някоя дума от словосъчетанието с друга, използване на синонимни думи или промяна в словоредата в рамките на идиоматичния израз. Фразеологичните единици трябва да се използват с мярка, защото прекомерната им употреба може да ги превърне в клишета. Познаването и уместното използване на идиоми е белег за добро владеене на даден чужд език, затова те са обект на особен интерес в чуждоезиковото обучение (Уикипедия 2012а).

Примери за идиоми на английски и френски език:

To have a frog in one's throat = avoir un chat dans la gorge (‘пресипнал съм’);

To buy a pig in a poke = acheter chat en poche (‘купувам нещо слепешката / без да го видя’, ‘поемам задължение, без да преценя последиствията’);

To have a bun in the oven = avoir un polichinelle dans le tiroir (‘очаквам дете’).

Пословицата е литературен фолклорен жанр, в който народната мъдрост е събрана в едно изречение. Съдържа важен и всеизвестен факт, получен от житейски опит и станал популярен. Пословиците може да представляват интересни наблюдения, етични правила и съвети или песимистични коментари за живота. Някои пословици се доближават до поговорките или афоризмите (Уикипедия 2012б).

Поговорката е народно умотворение, което има характер на стегнат устойчив израз с преносно значение и с което се изказва мъдрост, придобита от житейския опит. С нея се дава оценка на случка, човешко поведение или дейност. Поговорките правят речта непринудена, жива и образна.

Примери за пословици и поговорки на английски и френски език:

To strike while the iron is hot = Battre le fer pendant qu'il est chaud
= Желязото се кове, докато е горещо ('възползвам се от ситуацията');

Times change = Autres temps, autres mœurs = Времената се менят;

What's bred in the bone will come out in the flesh. = Bon sang ne saurait mentir ('наследствените черти рано или късно се проявяват').

3. Тест и методи за съставяне на дидактически тестове по чуждоезиково обучение

Един от най-използваните методи за диагностика на студентите е тестирането. Тестът е инструмент за измерване и оценка (Стоянова 1996: 42). Той представлява набор от въпроси и задачи, конструирани според предварително определена цел и строго определена процедура (Бижков 1992: 324). Педагогическите тестове, чрез които се измерват резултатите от обучението по отношение на придобитите знания и умения, се наричат дидактически тестове.

В процеса на обучението по чужд език преподаването и оценяването са тясно свързани и затова дидактическите тестове могат да се създават или като инструменти за затвърждаване на знанията и мотивиране на студентите, или като средства за проверка на техните постижения в усвояването на съответния език. В първия случай съставянето на тестовете се съобразява с проведеното преподаване, докато във втория преподаването се съгласува със съдържанието на тестовете.

Проверката на четирите основни езикови умения (слушане, говорене, четене и писане) може да се извърши чрез следните тестове:

- тест за слушане с разбиране, при който на студентите се предоставят кратки изказвания, диалози, разговори и лекции;
- тест за говорене, обикновено във вид на интервю, описание на картина, ролеви игри и задача за разрешаване на проблем, включваща работа по двойки или колективна дейност;
- тест за четене с разбиране, при който се задават въпроси с цел да се провери разбирането на същността на даден текст и

да се извлече основната информация по конкретни елементи от текста;

- тест за писане, най-често във вид на писма, доклади, бележки, съобщения, инструкции и описания на минали събития и др.

Задачата на авторите на тестове е да преценят относителната важност на тези умения и да съставят точни средства за измерване на успеха на студентите. Тъй като разграничаването на тези умения едно от друго е много трудно, те обикновено не се измерват поотделно, а тестът ги комбинира за проверка на комуникативните способности на студентите (Хийтън 1990: 8).

3.1. Видове тестове

Съществуват различни класификации на тестовете. В процеса на обучение най-често се използват тестове за постижения, чрез които се проверява степента на усвояване на учебния материал от учащите. На базата на формата на включените задачи в дидактическите тестове за постижения те най-общо се разделят на два вида: обективни (със структуриран отговор) и тестове тип есе (с неструктуриран / свободен отговор). Крайният резултат от изпълнението на теста за всеки студент е равен на общия сбор върно решени задачи. При задачите с неструктуриран (свободен) отговор в зависимост от избора на начина на оценяване (чек лист или оценъчна скала) всяка от задачите се оценява поотделно, а крайният резултат е равен на сумата от оценките на отделните задачи.

3.2. Предимства и недостатъци на двата вида тестове

Двата вида тестове имат своите предимства и недостатъци, обусловени от типа задачи в тях. Времето, необходимо за съставяне на задачи със свободен отговор, е много по-кратко от това, нужно за създаване на задачи със структуриран отговор, но за сметка на това необходимото време за провеждане на обективните тестове със структуриран отговор е по-кратко, както и времето, отделено за проверка на резултатите от обективния тип тестове, при които могат да се ползват шаблони с верните отговори. Проверката на задачите със свободен отговор предполага голяма степен на субективизъм, който не може да бъде напълно избегнат независимо от съществуващите процедури, целящи неговото намаляване. Задачите със структуриран отговор имат по-висока степен на надеждност и валидност, тъй като надеждността на един тест е пряко свързана със степента на обективност и броя на включените в

него задачи. От друга страна, при тестовете, съдържащи задачи със структуриран отговор, съществува вероятност за случайно налучкване на верния отговор (Стоянова 1996: 94–101).

3.3. Съставяне на обективни тестове

Обективните тестове могат да включват задачи с избран отговор, дихотомни задачи (от типа „вярно – невярно“) и задачи за съпоставяне.

1. Тестовите въпроси от типа „множествен избор“ се състоят от основа и няколко алтернативи. Основата може да бъде формулирана като твърдение (завършено или незавършено), въпросително изречение или задача. Алтернативите са всички посочени отговори, между които е и верният, като грешните алтернативи се наричат дистрактори.

При формулиране на основата на този тип въпроси е важно въпросът да се зададе ясно, да не се допускат смислови, логически, граматически и други видове грешки и да се избягват думи като „всички“, „всякакъв“, „винаги“, „никога“, както и употребата на отрицателни твърдения (особено двойни отрицания). Когато се формулират алтернативите, добре е те да бъдат поне три, а най-добре – четири или пет, като се наблегне на тяхното качество, а не на количеството. Препоръчително е да се дава само един правилен отговор, като се провери дали той е единственият верен отговор, дали правилността му е безспорна и дали в основата на задачата не се съдържат никакви подсказки за него – например значително по-голяма дължина от останалите алтернативи, по-добра логическа, граматическа или лексикална съгласуваност с основата, по-сложно и изчерпателно звучене или буквално заимстване от някой учебник. Освен това е добре с един въпрос да се проверява по едно конкретно знание, умение или проблем и да се подчертават отделни думи или словосъчетания, ако трябва да се акцентира вниманието върху тях (Коен, Уолък 2012: 4–5; Иванова 2011: 281).

Примерни тестови задачи със структуриран отговор от типа „множествен избор“, съдържащи ФЕ с компонент „крак“ (верните отговори са отбелязани с получерен шрифт):

- **На английски език**

I. Изберете правилния отговор за липсващата дума в следните изречения:

1. *I can't believe he did such a mean thing! He's as crooked as a 's hind leg.*
 - A. cat
 - B. dog**
 - C. wolf
 - D. camel

2. *Her son is a teenager. He grew up quite a lot during the last few years and now he is all legs and*
 - A. feet
 - B. hands
 - C. arms
 - D. wings**

3. *My colleague does everything our boss tells him to without complaining. He is totally beneath his*
 - A. foot**
 - B. leg
 - C. shoulder
 - D. wing

4. *„I have to go now. My performance starts in 10 minutes.“ „Break !“*
 - A. a foot
 - B. a leg**
 - C. an arm
 - D. your neck

5. *She's a very practical woman. She's got her feet firmly on the*
 - A. floor
 - B. earth
 - C. ground**
 - D. land

6. *Her son is so small that she says he's knee-high to*
 - A. an ant
 - B. a mouse
 - C. a grasshopper**

D. a rabbit

• **На френски език**

1. *C'est vraiment dommage qu'il arrive au rendez – vous avec un retard d'une heure. J'ai dû faire le pied de*

A. girafe

B. lapin

C. grue

D. tortue

2. *Une personne qui a les pieds sur distingue nettement la réalité du rêve.*

A. plancher

B. terre

C. sol

D. globe

3. *Ce jeune collègue est très ambitieux. Il fait des pieds et des pour obtenir cette promotion.*

A. bras

B. mains

C. coudes

D. genoux

4. *Il est de mauvaise humeur aujourd'hui. Il s'est levé gauche.*

A. du pied

B. de la jambe

C. de la main

D. du bras

5. *Ma fille vient passer avec succès ses examens d'entrée à l'université. Elle travaille d'arrache –*

A. oeil

B. cerveau

C. tête

D. pied

6. *C'est un garçon passif et sans initiative. Il a les deux pieds dans le même*

A. soulier

- B. sabot**
- C. chausson
- D. bas

II. Изберете изречението, което съответства най-точно на значението на използваната фразеологична единица.

• **На английски език**

1. *The man decided to dip his toe in the water.*
 - A. The man came to the decision to take a bath.
 - B. He made up his mind to steal some public money.
 - C. The man decided to become involved in a difficult situation.
 - D. He chose to try something tentatively.**

2. *He caught his brother on the wrong foot.*
 - A. He took him by surprise.**
 - B. He tripped his brother.
 - C. He suddenly attacked him.
 - D. He deceived his brother.

3. *Last week she got her feet wet.*
 - A. She caught a bad cold.
 - B. She started a new job.**
 - C. She suddenly became too frightened to do what she'd planned to do.
 - D. She drove too fast.

4. *She was angry with her cousin because he kept pulling her leg.*
 - A. His cousin was trying to make her fall.
 - B. He was constantly criticizing her.
 - C. Her cousin was fooling her.**
 - D. He was dragging her into trouble.

5. *When she realized she had won the first prize she was knocked off her feet.*
 - A. She was so surprised she didn't know what to do.**
 - B. She tripped from excitement and fell down.
 - C. She was flattered by everyone for personal gain.
 - D. She accepted the news calmly and patiently.

6. „How is your brother getting on?“ „He’s just fine. He doesn’t believe in letting the grass grow under his feet“.

- A. He likes mowing his lawn.
- B. My brother is lazy and idles his time away.
- C. My brother is passionate about playing golf.
- D. He doesn’t waste time by delaying things.**

• **На френски език**

1. *Elle s’embrouilla dans ses explications et perdit complètement pied.*

- A. Elle n’avait plus pied.
- B. Elle ne pouvait plus se contrôler.**
- C. Elle ne pouvait plus mettre pied à terre.
- D. Elle perdit connaissance.

2. *Assez de bavardages! Vous me cassez les pieds plus que vous ne le pensez.*

- A. J’ai subi un accident à cause de votre conduite insupportable.
- B. Vous êtes importuns.**
- C. Vous me faites bien rire.
- D. Je reste complètement immobile.

3. *A la fin du concours il a réussi à couper l’herbe sous le pied de son concurrent.*

- A. Il a pris sa place.**
- B. Il l’a aidé à gagner le concours.
- C. Il a coupé l’herbe sous son pied afin de ne pas tomber.
- D. Il a mal supporté son échec.

4. *Tout le personnel de l’entreprise a été mis à pied pour raison économique.*

- A. Tout le personnel a montré une soumission absolue.
- B. Tout le personnel a fait des efforts pour sauver l’entreprise.
- C. Tout le personnel a été licencié.**
- D. Tout le personnel se sentait humilié par l’attitude de la direction de l’entreprise.

5. *L’enquête judiciaire a donné de bons résultats. Le criminel a été mis au pied du mur.*

- A. Il a été mis en prison.

- B. Il a été condamné à mort.
- C. On l'a accusé sans preuves.
- D. Il a été contraint de reconnaître sa culpabilité.**

6. *Il a pris exactement le contre-pied de ce qu'on lui avait demandé de faire.*

- A. Il a refusé de faire ce qu'on lui avait demandé.
- B. Il a consenti à faire ce qu'on lui avait demandé.
- C. Il a soutenu le contraire pour s'opposer.**
- D. Il a commencé à boiter pour faire ce qu'on lui avait demandé.

2. Задачите от типа „вярно – невярно“ представляват набор от твърдения, като от студента се изисква да определи дали те са верни, или са погрешни. При тези задачи с избран отговор вероятността за случайно налучкване на верния отговор е много по-голяма (50%), отколкото при задачите с три (33%), четири (25%), пет (20%) и повече възможни отговора, затова е препоръчително в теста да се включва по-голям брой дихотомни задачи (Стоянова 1996: 123–124).

Някои примери за тестови задачи със структуриран отговор от типа „вярно – невярно“:

1. Прочетете следното твърдение и преценете дали е вярно, или е невярно. Отбележете своя отговор, като го заградите в кръг.

• **На английски език**

1. A person with feet of clay is a person who is admirable in most respects but has a vital weakness. **T/ F**
2. A person who likes stretching his legs likes lying down on the couch in front of the TV. **T/ F**
3. When a person puts his foot in his mouth he drinks too much. **T/ F**
4. When a person is under your feet he helps you do your job more efficiently. **T/ F**
5. If you bring someone to heel, you force him/her to obey you. **T/ F**
6. If you have a foot in both camps, you are involved with two groups of people who have the same aims and opinions. **T/ F**

• **На френски език**

1. Une famille qui vit sur un grand pied arrive difficilement à joindre les deux bouts. **V/F**

2. Quand on met les pieds dans le plat, ou mange salement, avec avidité. V/F

3. Quand on ne sait pas sur quel pied danser, on n'est pas un bon danseur. V/F

4. Si on a le pied à l'étrier, on pourra réussir dans la carrière où on s'engage. V/F

5. Si on retombe sur ses pieds après un échec, on s'avoue vaincu, incapable de résister. V/F

6. Si vous enlevez une épine du pied de votre copain, vous lui permettez de sortir d'une grave difficulté. V/F

3. Задачите за съпоставяне съдържат условие и две колони с думи, числа, символи или изрази. За всеки елемент от първата колона студентът трябва да определи кой е съответстващият му елемент от втората колона.

Някои примери за тестови задачи за съпоставяне:

I. Свържете началото и края на изреченията, съдържащи фразеологични единици:

• **На английски език**

1.	The old man finally died and was carried	the dust off his feet.
2.	The man moved away from the crowd in disgust and shook	with both feet.
3.	He was threatened but instead of fighting he had	on his neck.
4.	When he learned about the proposition he jumped at it	with his feet foremost.
5.	His boss controls his every move. He has put his foot	on his feet again.
6.	After the recession he managed to land	his tail between his legs.

Key:

1. d, 2. a, 3. f, 4. b, 5. c, 6. e

• **На френски език**

1.	Le touriste avait marché toute la journée et en avait	bon pied, bon oeil.
2.	Ce mousse n'a pas encore navigué, mais il a	chaussure à son pied.
3.	La meute était à ses trousses. Il voulait échapper au danger et a pris	au pied de la lettre.
4.	C'est la femme de ses rêves. Il avait enfin trouvé	le pied marin.
5.	Malgré son âge avancé il était alerte et avait toujours	plein les jambes.
6.	Je vous assure que ce garçon vicieux et effronté est un vaurien	ses jambes à son cou.

Corrigé:

1. e, 2. d, 3. f, 4. b, 5. a, 6. c

4. Основната характеристика на задачите със свободен отговор е, че студентът сам конструира своя отговор, а не избира сред няколко предварително зададени такива. Основните предимства на тези задачи са, че се конструират сравнително бързо и лесно и позволяват измерването на комплексни умения и степента на развитие на творческите способности, докато основните им недостатъци са сложността на проверката на изпълнението им и възможността за наличие на субективизъм при проверката, водещо съответно до по-голяма грешка на измерването. В задачите с къс отговор отговорът е ограничен до една или няколко думи, изрази, числа или символи, а към задачите с разширен отговор спадат устното изпитване и задачите от типа „есе“.

Поради по-голямата степен на субективизъм на задачите със свободен отговор се препоръчва да се спазват някои изисквания, например (Стоянова 1996: 131–136):

- тестиращият да конструира примерен отговор за всеки въпрос и да присъжда на всеки основен елемент от този отговор по една точка;
- по възможност писмените работи да се оценяват анонимно, без да бъде известно чии работи се проверяват;
- да се оценява по една задача със свободен отговор последователно във всички тестове, за да се спазват едни и същи критерии

рии на оценяване и да се избегне влиянието от отговора на останалите задачи в теста на дадения студент;

- с изключение на случаите, когато се проверява правописът на тестираните лица, да не се отнемат точки за лош правопис, правописни, граматически и пунктуационни грешки в написания текст;
- по възможност задачите със свободен отговор да се оценяват от двама тестиращи и несъгласията между тях, ако има такива, да се разрешават от трети специалист.

Някои примери за тестови задачи с къс свободен отговор:

I. Обяснете значението на фразеологичната единица на съответния чужд език с едно до две изречения.

• На английски език

1. If a man puts his pants on one leg at a time, he
(*is a common person; is a very ordinary kind of man*).
2. If you are told to stretch your legs according to the coverlet, you
(*should try always to adjust yourself to circumstances and live within your means*).
3. Better the foot slip than the tongue means (*It is better to take a bad step in walking than to say the wrong thing in talking.*)
4. When a man gets up on one's hind legs (*he gets angry and assertive*).
5. Not to have a leg to stand on means (*to have no reasonable or logical basis for an opinion or argument.*)
6. If a person is on his/her last legs, he/she (*is worn out or exhausted.*)

• На френски език

1. Si on s'en va la queue entre les jambes (*on s'en va piteusement après un échec*).
2. Quand on marche sur les pieds de quelqu'un
(*on cherche à l'évincer, à prendre sa place, à empiéter sur son domaine*).
3. Quand on a les pieds nickelés (*on se montre habituellement paresseux*).
4. Quand on sèche sur pied (*on se consume d'ennui, de tristesse*).

5. Quand on tire dans les jambes de quelqu'un (*on cherche à lui nuire d'une manière déloyale*).
6. Lâcher pied signifie (*reculer devant un adversaire, s'enfuir ou flancher, être dépassé*).

4. Заключение

На базата на характерни фразеологични единици с компонент „крак“ и предложени систематизирани правила за съставяне на тестови задачи в статията са разработени примерни дидактически тестове по английски и френски език със структуриран и с къс свободен отговор.

Бъдещата работа, която предстои на авторите, може да се разглежда в следните аспекти:

1. Апробиране на цялостните тестове с фразеологични единици на английски език със студенти от ФМИ, а на френски език – със студенти, изучаващи съответния западен език в ПУ „Паисий Хилендарски“.
2. Съставяне на дидактически тестове за проверка на усвояването на фразеологични единици с друг компонент.
3. Оценяване и анализ на получените резултати от тестовете, проведени със студентите.

Благодарности

Това изследване е подкрепено финансово от научен проект към НПД на ПУ „Паисий Хилендарски“, договор НИ11-ФМИ-004.

ЛИТЕРАТУРА

- Бижков 1992:** Бижков, Г. *Теория и методика на дидактическите тестове*. София: Просвета, 1992.
- Иванова 2011:** Иванова, В. *Construction and Evaluation of Achievement Tests in English*. // *IV национална конференция „Образованието в информационното общество“*. Пловдив, 26–27 май 2011, 276–285.
- Иванова, Мекенян 2010:** Иванова, В., С. Мекенян. Кратък съпоставителен анализ на фразеологизми с компонент „крак“ в английски, френски и български език. // *Научни трудове – Филология, Том 48, кн. 1, сб. Б*. Пловдив: Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, 2010, 438–448.
- Коен, Уолък 2012:** Cohen, A., J. Wollack. *Handbook on test development: Helpful tips for creating reliable and valid classroom tests*. 26 February 2012

<<http://testing.wisc.edu/Handbook%20on%20Test%20Construction.pdf>>.

- Мекенян, Иванова 2006:** Мекенян, С., В. Иванова. Фразеологични единици с компонент цветообозначение във френски, английски и български език. // *Научни трудове – Филология, том 44, кн. 1*. Пловдив: Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, 2006, 494–511.
- Мекенян, Иванова, Савова 2002:** Мекенян, С., В. Иванова, П. Савова. Опит за характеристика на фразеологизми с компонент „глава“ във френски, английски и български език. // *Научни трудове – Филология, том 40, кн. 1*. Пловдив: Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, 2002, 263–270.
- Мекенян, Иванова, Савова 2004:** Мекенян, С., В. Иванова, П. Савова. Някои наблюдения върху фразеологични единици с компонент числително име във френски, английски и български език. // *Научни трудове – Филология, том 42, кн. 1*. Пловдив: Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, 2004, 117–129.
- Олдърсън, Клапам, Уол 1995:** Alderson, J. C., C. Clapham, D. Wall. *Language Test Construction and Evaluation*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
- Стоянова, 1996:** Стоянова, Ф. *Тестология за учители*. София: Атика, 1996.
- Уикипедия, 2012а:** *Фразеологизъм*, 26 февруари 2012. <<http://en.wikipedia.org/wiki/Phraseme>>
- Уикипедия, 2012б:** *Пословица*, 26 февруари 2012. <<http://en.wikipedia.org/wiki/Proverb>>
- Хийтън 1990:** Heaton, V. *Writing English Language Tests (Longman Handbooks for Language Teachers)*. Harlow: Longman Group UK Ltd, 1990.
- Шкодрова, Мекенян, Иванова 2001:** Шкодрова, Д., С. Мекенян, В. Иванова. Опит за характеристика на фразеологизми с компонент „сърце“ във френски, английски, руски и български език. // *Научни трудове – Филологии*. Пловдив: Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, 2001, 561–566.